

8. Насадюк І. І. Рухова активність студентів / І. І. Насадюк, Є. Н. Приступа // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. пр. за ред. С. С. Єрмакова. – Х. : ХХІІІ, 2001. – № 6. – С. 18 – 20.

9. Романенко В.В. Вплив різних режимів рухової активності на фізичний стан студенток ВНЗ гуманітарного профілю: автореф... каф. фіз. вих. і спорту. – 24.00.02 / Вінницький державний педагогічний ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2003. – 20 с.

10. Стан та чинники здоров'я українських підлітків : моногр. / О. М. Балакірева, Т. В. Бондар, О. Р. Артюх та ін.; наук. ред. О. М. Балакірева. – К. : ЮНІСЕФ, Укр. ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка. – К.: К.І.С., 2011. – 172 с.

11. Фурманов А. Г. Здоровий образ життя / А. Г. Фурманов, Ю. Н. Князев. – Лен. : Тесей, 2003. – 60 с.

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ОФІЦЕРА ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОГО ПІДРОЗДІЛУ

УДК 159.922:351.746.1

Лук'янець В. О.

У статті на основі аналізу наукової літератури з проблем професійного становлення особистості уточнено сутність поняття «професійне становлення особистості офіцера оперативно-розшукового підрозділу», визначено вимоги, які висуває суспільство до здійснення оперативно-розшукової діяльності, вимоги, які висуває ця діяльність до офіцера, та обґрунтовано теоретичну модель професійного становлення офіцера оперативно-розшукового підрозділу.

Ключові слова: професійне становлення особистості, особистість офіцера, оперативно-розшукова діяльність, вимоги суспільства, теоретична модель.

В статье на основе анализа научной литературы по проблемам профессионального становления личности уточняется суть понятия «профессиональное становление личности офицера», определяются требования, которые предъявляются обществом к оперативно-розыскной деятельности, требования этой деятельности к личности и обосновывается теоретическая модель профессионального становления личности офицера оперативно-розыскного подразделения.

Ключевые слова: профессиональное становление личности, личность офицера, оперативно-розыскная деятельность, требования общества, теоретическая модель.

THEORETICAL MODEL OF PROFESSIONAL BECOMING PERSONALITY OFFICER'S OF OPERATIONAL UNITS

The article clarifies the essence of the concept of «professional becoming personality» based on the analysis of the scientific literature on

the problems of professional growth personality, which determined by demands of society to the operational activity, the requirements for the activity of personality and justification of the theoretical model of professional development of operational units.

Keywords: *professional becoming personality, the personality of the officer, operational activity, the demands of society, the theoretical model.*

Потреба у вдосконаленні системи підготовки та безперервної освіти кадрів для оперативно-розшукових підрозділів Державної прикордонної служби України з усією гостротою ставить питання з'ясування механізмів професійного становлення, встановлення форм, в яких воно відбувається. Без рішення цих завдань неможливе якісне навчання, професійна адаптація молодих фахівців і прогнозування успішності їх подальшої професійної діяльності. На думку багатьох науковців, центральною проблемою дослідження професійного становлення особистості є розкриття закономірностей переходу від нижчого рівня її розвитку до вищого. В основі такого переходу лежить діалектичний принцип розвитку: протиріччя, які виникають і накопичуються в процесі еволюційного розвитку, призводять до стрибка, до переходу на новий, вищий рівень. Професійне становлення особистості припускає спрямованість, яка може змінюватися, і безперервність, яка може уриватися, зупинятися в розвитку, а в окремих випадках і руйнуватися [1].

Метою нашого дослідження є розроблення теоретичної моделі професійного становлення офіцера оперативно-розшукового підрозділу (ОРП). Для досягнення цієї мети нам необхідно вирішити наступні завдання: проаналізувати наукову літературу з проблем професійного становлення особистості, уточнити сутність поняття «професійне становлення особистості офіцера ОРП», визначити вимоги, які пред'являє суспільство до здійснення оперативно-розшукової діяльності (ОРД) та вимоги, які пред'являє ОРД до особистості офіцера ОРП.

Результати аналізу наукової літератури свідчать про переважно прикладну спрямованість вітчизняних досліджень, предметом яких є професійний розвиток. В контексті загальнонаукової тенденції вивчення проблематики професійного розвитку в Україні сформувався дослідницькі напрями, в межах яких розробляються окремі питання розвитку працівників певних професій і професійних груп. Так, професійний розвиток працівників органів внутрішніх справ були у предметному полі досліджень Ю. В. Александрова [2], А. В. Кобери [3], В. С. Медведєва [4] та ін.; педагогів – Н. О. Антонової [5], Д. М. Дубравської [6], О. Д. Кайріє [7] та ін.; практичних психологів - І. І. Бондаренко [8], Н. І. Пов'якель [9], І. А. Мартинюк [10] та ін.; операторів – В. І. Осьодю [11], О. П. Крупського [12], А. О. Авершина [13] та ін.; керівників – Г. Д. Беженара [14], О. І. Бондарчук [15], О. В. Брюховецької [16] та ін. Аналіз зазначених робіт свідчить про методологічну спільність підходів і принципів. Відмінності полягають у центрації досліджень на формах професійного розвитку. Одні психологи більшого значення надають професійному становленню, інші – процесу професіоналізації, треті – особистісно-професійному розвитку. Розглянемо детальніше наведені положення крізь призму сформульованих вище методологічних підходів і принципів.

Узагальнення результатів зазначених досліджень дозволили нам уточнити поняття професійний розвиток особистості офіцера ОРП — це безперервний процес цілеспрямованої прогресивної адаптації особистості до впливу професійного середовища шляхом власної професійної активності, спрямованої на саморозвиток схильностей, задатків і здібностей, постановку і досягнення цілей, що забезпечують необхідний рівень матеріального добробуту, фізичного та духовного комфорту у повсякденному та професійному житті через набуття досвіду продуктивного існування в екстремальних умовах професійної діяльності, пошук мотивації для ефективного розв'язання внутрішніх конфліктів, усунення власних недоліків, вибір кращої альтернативи у поглядах та вчинках.

У роботах О. М. Бандурки, В. І. Барка, Я. Ю. Кондратьєва, В. П. Пилипчака, В. Д. Пчолкіна, І. Р. Шинкаренка та ін. фундаментально розроблено чимало важливих і принципових для оперативно-розшукової діяльності питань. Різноманітні психолого-педагогічні аспекти оперативно-розшукової діяльності у Державній прикордонній службі України досліджувалися Ю. А. Галімовим [17], О. М. Махлаєм [18], С. О. Філіпповим [19] та ін. Проте, незважаючи на значну кількість науково-теоретичних і практичних розробок, моделюванню професійного становлення особистості офіцера оперативно-розшукового підрозділу Державної прикордонної служби України належної уваги науковцями приділено не було.

Результати аналізу наукової літератури дозволили нам віднести до основних підструктур професійної діяльності офіцерів ОРП такі види діяльності: пошукову (пізнавально-прогностичну); запобіжну (профілактичну); правозастосовчу; перевірочну; комунікативну; організаційну; навчально-виховну.

Пізнавально-прогностична підструктура діяльності офіцерів ОРП являє собою різновид пізнання й оцінювання ними оточуючої дійсності, конкретних умов і обставин ОРД, зокрема, роботи з конфідентами. Ця підструктура спрямована на вирішення основних завдань ОРД. Особливості когнітивної складової оперативно-розшукової діяльності полягають у тому, що офіцери ОРП пізнають й оцінюють не лише події, які відбуваються зараз, але й здійснюють ретроспективний аналіз фактів і явищ минулого. При цьому вони активно використовують безпосереднє, почуттєве (інтуїтивне) і аналітичне пізнання. Конкретними результатами такого пізнання, як правило, є створення й формування інформаційних баз даних, що містять відомості оперативно-розшукового характеру, проведення конкретних оперативно-розшукових заходів [18].

Для успішного здійснення цього виду діяльності офіцери ОРП повинні мати такі когнітивні характеристики: здатність до рефлексії; оперативна інтуїція; здатність самостійно мислити і приймати рішення; креативність мислення; знання злочинних традицій; акторські здібності; уміння переконувати; розвинені увага, увага та пам'ять, тощо [18].

Запобіжна (профілактична) підструктура діяльності офіцерів ОРП виявляється в їхній психічній активності та предметній діяльності, спрямованих на запобігання злочинам, виявлення й установлення осіб, що їх організують. Психологічні особливості змісту запобіжної підструктури діяльності офіцерів ОРП і здійснюваної ними системи заходів загальної профілактики полягають у тому, що вони опосередковано відображають внутрішній психіч-

ний світ злочинця (потенційного правопорушника), його соціальні ролі, зв'язки та відносини.

Ефективне здійснення запобіжної діяльності потребує сформованості у структурі особистості офіцерів ОРП таких психологічних характеристик: відповідальність, емпатійність, сумлінність, ретельність, далекоглядність, схильність до аналізу, оперативна інтуїція, уміння переконувати і впливати, гнучке творче мислення, прогностичні здібності, розвинена пам'ять, адекватне сприйняття, стійка увага, спостережливість, емоційна стійкість, завзятість і наполегливість.

Підструктура припинення у діяльності офіцерів ОРП спрямована на припинення злочинів. Перед офіцерами ОРП ставиться мета усунути загрозу злочину шляхом затримання злочинця в процесі його здійснення, коли неможливо іншим шляхом запобігти його переростанню у злочин. Способи припинення злочинів залежать від конкретних обставин й умов. До них, наприклад, належать: затримання на місці злочину, порушення кримінальної справи, застосування кримінально-процесуальних запобіжних заходів.

Для забезпечення зазначених дій офіцерам ОРП повинні бути властиві такі психологічні якості: дисциплінованість; енергійність; готовність до розумного ризику; сміливість; відповідальність; уміння швидко оцінювати оперативну ситуацію, приймати адекватне рішення і реалізувати його; винахідливість; вільне володіння вербальними й невербальними засобами комунікації; психофізична витривалість; розвинутий самоконтроль; рішучість; висока моторна реактивність та ін.

Перевірочна підструктура професійної діяльності полягає в одержанні об'єктивної інформації, що підтверджує правильність висунутої версії, обґрунтованість проведених оперативно-розшукових заходів щодо викриття осіб, що здійснюють злочини, встановленні й документальному закріпленні фактів і обставин у справах оперативного обліку, а також тих, що підлягають доказу у адміністративних та кримінальних справах. Ця підструктура здійснюється, як правило, у формі оперативної перевірки, оперативної розробки.

Для успішного здійснення перевірочної діяльності офіцери ОРП повинні володіти такими психологічними якостями, як: сумлінність; енергійність; відповідальність за свої дії; далекоглядність; практичне мислення з елементами комбінаційності; здатність до рефлексії, емпатії та стереотипізації; оперативна інтуїція; уміння аналізувати оперативну ситуацію, що змінюється; прогностичні здібності; розвинені пам'ять і спостережливість; підозрілість; урівноваженість й самовладання; наполегливість тощо.

Комунікативна підструктура діяльності офіцерів ОРП характеризується наявністю специфічного виду праці – професійним спілкуванням. Саме у спілкуванні вони проявляють і реалізують соціально-психологічні та індивідуально-психологічні характеристики, правовідносини (наприклад, під час залучення конфідентів, їхнього навчання й виховання, реалізації матеріалів справ оперативної перевірки та розробки тощо).

Для ефективного реалізації комунікативної підструктури професійної діяльності офіцери ОРП повинні мати комплекс таких психологічних якостей, як обов'язковість; тактовність; допитливість; здатність до рефлексії, емпатії та стереотипізації; винахідливість; здатність установлювати психологічні контак-

ти з різними учасниками спілкування; проникливість; вміння слухати співрозмовника; володіння вербальними та невербальними засобами комунікації; почуття гумору; комунікативна компетентність.

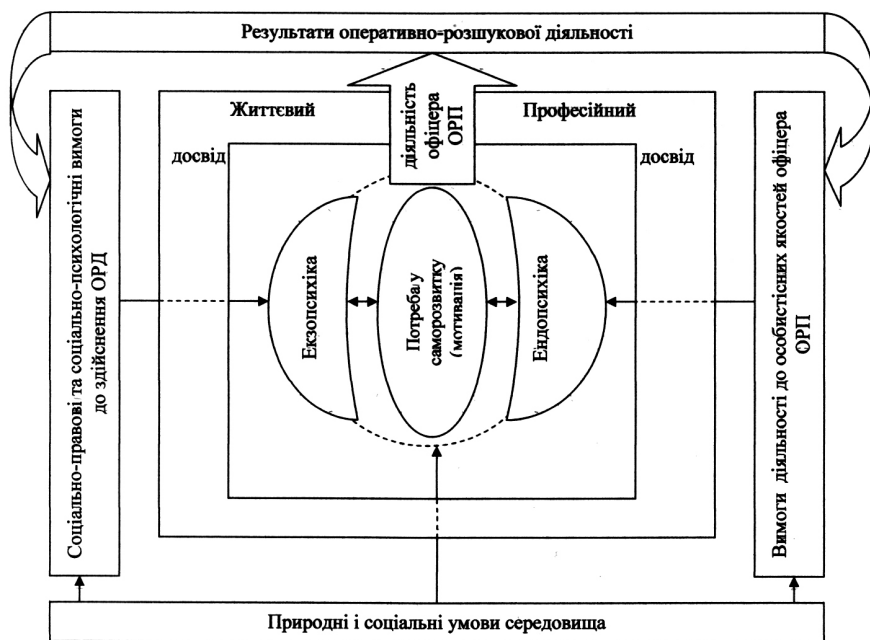
Організаційна підструктура професійної діяльності офіцерів ОРП полягає в умілому використанні організаційних аспектів оперативно-розшукової роботи. Від того, наскільки правильно офіцери ОРП організують роботу та взаємодію з конфідентами, залежить ефективність їхньої професійної діяльності. Як організатор офіцер ОРП повинен уміти координувати діяльність конфідентів, контролювати засвоєння і перебіг виконання ними оперативних завдань, підтримувати з ними рівні й оптимальні (з погляду агентурної деонтології) відносини, вчасно усувати чинники, що сприяють виникненню конфліктних ситуацій, попереджати міжособистісні конфлікти, знаходити адекватні способи їхнього вирішення.

Для успішного виконання цієї діяльності офіцерам ОРП повинні бути притаманні такі психологічні якості, як розвинена професійна мотивація; сумлінність; принциповість; адекватна самооцінка; енергійність; далекоглядність; розвинене практичне мислення, здатність до рефлексії, емпатії та стереотипізації; вміння переконувати; ерудиція; розвинена увага; винахідливість; комунікативна компетентність; проникливість; розвинені пам'ять і сприйняття, увага і спостережливість; психофізична витривалість; стійкість до стресів; самоконтроль; рішучість; прогностичні здібності.

У процесі роботи офіцери ОРП реалізують навчально-виховну підструктуру професійної діяльності. Її зміст визначається завданнями навчання й виховання агентури, регламентований відомчими нормативними актами, а також специфікою участі офіцерів і конфідентів у запобіганні злочинів, проведенні профілактичних заходів з потенційними злочинцями та іншими категоріями громадян.

Ефективне здійснення цього виду діяльності потребує від офіцерів ОРП прояву таких психологічних якостей, як: розвинута професійна мотивація; чесність; принциповість; правдивість; педагогічний такт; самокритичність; відповідальність за долю конфідентів; практичне мислення з елементами комбінаційності; схильність до рефлексії, емпатії та стереотипізації; оперативна інтуїція; акторські здібності; вміння переконувати; розвинений інтелект; прогностичні здібності; розвинена увага і увага; комунікативних вмінь та навичок; вміння долати (знямати) негативні емоційні стани; терплячість; урівноваженість та наполегливість.

Розглянуті підструктури професійної діяльності офіцерів ОРП взаємозалежні. Вони розвиваються й видозмінюються під впливом широкого спектру індивідуально-психологічних чинників, умов й обставин оперативно-розшукової діяльності. Результати проведеного нами аналізу соціально-правових і соціально-психологічних вимог до здійснення оперативно-службової діяльності, її структурно-психологічного змісту, вимог, які вона висуває до особистості оперативного співробітника прикордонного відомства, дозволяють нам запропонувати модель професійного становлення офіцера ОРП (рис. 1).

Мал. 1. Модель професійного становлення офіцера ОРП

Прояви ендопсихіки виражають внутрішню взаємозалежність психічних елементів і функцій, мовби внутрішній механізм людської особистості. Ту сторону особистості, яка виявляється в цих проявах, і яка зазвичай позначається термінами «темперамент», «характер», «інтелект» тощо, а також такі основні психічні якості або здібності, як сприйнятливість, пам'ять, увага, комбінуюча діяльність (мислення і уява), афективна збудливість, здатність до вольового зусилля, імпульсивність або обдуманість вольових актів, особливості моторики та ін. Іншими словами, ендопсихіку ми цілком ототожнюємо з нервово-психічною організацією людини, розглядаючи її як складний, організований, безперервно діючий двосторонній (психофізіологічний) процес, причому окремі психічні функції, що складають частини або сторони цього процесу, тісно між собою пов'язані, але наділені певною незалежністю. Як свідчать результати проведеного нами аналізу, саме особливості ендопсихіки визначають відповідність офіцера ОРП до вимог оперативно-розшукової діяльності.

Водночас екзопсихіка визначає ставлення особистості до зовнішніх об'єктів, до середовища, яке охоплює усю сферу того, що протистоїть особистості й до чого особистість може так чи інакше ставитися. Сюди входять інші люди і соціальні групи (зокрема, правопорушники), вимоги суспільства, результати власної професійної діяльності, матеріальні речі і духовні блага, душевне життя самої людини. Очевидно, що індивідуальність офіцера ОРП визначається не лише своєрідністю його ендопсихічних рис, а й його ставленням

до навколишніх явищ, тим, як він реагує на ті або інші об'єкти, що він любить і ненавидить, чим цікавиться і до чого байдужий, тобто, його екзопсихічними проявами. Саме до екзопсихічних проявів ми віднесли реагування офіцерів ОРП на соціально-правові та соціально-психологічні вимоги до здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Зазначені основні ознаки, що характеризують ендо- та екзопсихічні прояви особистості і які дозволяють розрізнити їх, відбиваються звичайно й на складі цих проявів. Тоді як ендо-прояви є вираженням внутрішніх, суб'єктивних співвідношень між окремими психологічними елементами особистості, що завжди пов'язані більш-менш тісно з індивідуальними особливостями центральної нервової системи цього індивідуума, екзопсихічні прояви, більшою чи меншою мірою, завжди відображають ті зовнішні умови, у яких особистість живе і діє.

Проте, становлення особистості лише зрештою обумовлене зовнішніми умовами і впливами. Воно завжди опосередковується життєвим досвідом людини, опосередковується індивідуальними психічними особливостями (ендопсихікою). Людина, як активна, істота може і повинна сама свідомо змінювати себе, тобто займатися саморозвитком, самовихованням. Цей процес також мотивується середовищем. Таким чином, соціально організована і протимувована діяльність людини є основою, засобом і умовою становлення особистості.

Становлення професіонала відбувається у процесі оперативно-розшукової діяльності під впливом досягнутих результатів. Результати оперативно-розшукової діяльності офіцера ОРП, опосередковано, через призму вимог діяльності до його особистісних якостей і соціально-правових та соціально-психологічних вимог до здійснення ОРД, дають офіцеру інформацію про ступінь його адаптованості (придатності) до цього виду діяльності. Наявність невідповідності між його основними задатками та здібностями і вимогами ОРД, а також засвоєними професійними навичками, поглядами та способами діяльності і вимогами суспільства до здійснення ОРД, свідчить про низький або середній рівень розвитку особистості та її професійного становлення. Успішна професійна діяльність сприяє збільшенню масштабу особистості, за таких обставин суб'єкт усе більше виступає чинником свого розвитку, зміни, перетворення об'єктивних обставин відповідно до своїх особистісних властивостей. І в одному й у іншому випадку офіцер може сам свідомо змінювати свою професійну біографію, займатися саморозвитком, самовдосконаленням, проте, слід розуміти, що цей процес мотивується рівнем досягнень, соціальним оточенням. Низький рівень досягнень може свідчити про недостатню адаптованість офіцера до професійної діяльності, труднощі у соціальній взаємодії або, врешті-решт, про його професійну непридатність.

Результати професійної діяльності, професійні досягнення, якщо вони задовольняють суспільство і потреби особистості у самоствердженні, призводять до перебудови професійної самосвідомості, впливають на склад ендо- та екзопсихіки і систему мотивів, що призводить до перебудови усіх структур особистості, сприяє її розвитку та професійному становленню.

Русійними силами становлення особистості офіцера ОРП є протиріччя двоякого роду: між особистістю і зовнішніми умовами життєдіяльності і обу-

мовлені внутрішньоособистісними утвореннями. Основним діалектичним протиріччям виступає протиріччя між властивостями особистості, що склалися, і об'єктивними вимогами оперативно-розшукової діяльності. Для кожної стадії становлення особистості характерні свої специфічні протиріччя. Зняття їх призводить до переходу особистості на наступну стадію становлення.

Процес становлення особистості тісним чином пов'язаний з внутрішніми конфліктами особистості та боротьбою з власними недоліками, пошуком мотивації для самовдосконалення. Тому ефективність діяльності офіцера ОРП, його професійне становлення багато в чому залежить від його мотиваційної сфери: ступеня домінування соціально значущих мотивів, прагнення до боротьби з кримінальними проявами; пізнавальних мотивів, прагнення до вдосконалення знань, умінь і навичок ОРД. Мотивація офіцерів ОРП являє собою сукупність мотивів, що виражають предмет їхньої потреби і реалізуються ними в процесі професійної діяльності. Мотивація визначальним образом впливає на ефективність здійснення офіцером ОРД, детермінує способи поведінки та психологічні характеристики її суб'єктів.

Усереднений мотиваційний профіль офіцера ОРП, на думку О. Г. Ковальова, складається з таких мотивів: інтересу, прагнення боротися зі злом у його кримінальних проявах, намагання усіма доступними способами зрозуміти людські взаємини, вивчити сильні й слабкі властивості людської психіки, виявити свої найкращі якості в складних і небезпечних ситуаціях оперативно-розшукової діяльності, реалізувати переваги й авторитет, яким володіють зазначені офіцери [19]. Тобто, домінуючими мотивами офіцерів ОРП є пізнавальні, соціальні й романтичні. У той же час, у цьому усередненому мотиваційному профілі вкрай слабо представлено (вони посідають низькі позиції ієрархічної структури) такі мотиви: прагнення використати службове становище в особистих цілях й одержання матеріальної вигоди від використання зв'язків, що встановлені у процесі ОРД, грошове забезпечення, яке стабільно й регулярно виплачується тощо. Аналіз практичного досвіду здійснення ОРД дає підстави вважати, що зазначена ієрархія мотивів є цілком адекватною. Офіцери ОРП мають доступ до негласних сил і засобів, додаткових джерел інформації. Відповідно до діючих нормативних і відомчих актів, вони наділені широкими повноваженнями, що дає можливість здійснювати оперативно-розшукову діяльність, використовуючи на контрактній і безконтрактній основі інформацію від конфідентів, прослуховуючи телефонні переговори, проводячи огляди та інші оперативно-розшукові заходи. Ці особливості ОРД обумовлюють домінування у офіцерів ОРП пізнавальних мотивів, які визначають індивідуальність особистості оперативного офіцера, впливають на розвиток у них творчого практичного мислення.

Наявність у мотиваційному профілі офіцерів ОРП соціальних мотивів, мотивів романтики й самовираження також є цілком природним. Вся діяльність офіцера ОРП відбувається в умовах контактної взаємодії і спілкування. Соціальні мотиви сприяють актуалізації та прояву особистісних характеристик оперативних офіцерів і є джерелом професійної активності. Чим вище актуальність соціальних мотивів у мотиваційному профілі офіцера ОРП, тим ясніше й твердіше його життєва позиція, принципи діяльності, тим більше розвинені у нього емоційно-вольові якості, тим сильніше він може впливати на

кримінальне середовище й ефективно виконувати функціональні обов'язки. Силу соціальних мотивів підкріплюють мотиви самовираження й романтики, які доповнюють соціальні механізми та сприяють розвитку і прояву особистісних якостей офіцерів ОРП.

Таким чином, складовими моделі професійного становлення офіцера оперативно-розшукового підрозділу є: природні і соціальні умови середовища, що визначають вимоги до оперативно-розшукової діяльності і особистості офіцера ОРП; ендо- та екзопсихічні структури особистості, що змінюються під впливом вимог оперативно-розшукової діяльності, соціально-правових та соціально-психологічних вимог до її здійснення; потреба офіцера ОРП у саморозвитку (мотивація), що формується соціальним оточенням, життєвим та професійним досвідом; результати оперативно-розшукової діяльності офіцера ОРП, що опосередковано дають інформацію про ступінь оволодіння професією.

Перспективним напрямом подальших наукових розвідок у контексті нашого дослідження постає вивчення впливу мотиваційних компонентів на поведінку та діяльності і особистість у цілому, а також успішне здійснення професійної діяльності.

Список використаної літератури

1. Зеер Э. Ф. Психология профессионального развития : учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по направлению подготовки бакалавров и магистра «Психология» и психологическим специальностям / Э. Ф. Зеер. - 3-е изд., стер. - Москва : Академия, 2009. - 239 с.

2. Александров Ю. В. Професійна деформація співробітників органів внутрішніх справ і шляхи її корекції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.06 „Юридична психологія” / Ю. В. Александров. – К., 2003. – 18 с.

3. Кобера А. В. Організаційно-психологічні детермінанти лідерства в органах внутрішніх справ України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.06 „Юридична психологія” / А. В. Кобера. – К., 2008. – 16 с.

4. Медведев В. С. Психология профессиональной деформации сотрудников органов внутренних дел: дис. ... доктора психол. наук : 19.00.06 / Медведев Владимир Степанович. – К., 1999. – 412 с.

5. Антонова Н. О. Ціннісні орієнтації у системі особистісних якостей студентів вищого педагогічного навчального закладу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 „Педагогічна та вікова психологія” / Н. О. Антонова. – К., 2003. – 16 с.

6. Дубравська Д. М. Динаміка особистісних утворень майбутнього педагога на етапі первинної професіоналізації (на матеріалі дослідження студентів педагогічного коледжу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 „Педагогічна та вікова психологія” / Д. М. Дубравська. – К., 2004. – 22 с.

7. Кайріс О. Д. Розвиток емпатії у професійному становленні студентів вищих навчальних закладів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 „Педагогічна та вікова психологія” / О. Д. Кайріс. – К., 2002. – 19 с.

8. Бондаренко І. І. Психологічні умови ефективної професійної адаптації психологів-початківців : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.01 „Загальна психологія, історія психології” / І. І. Бондаренко. — К., 2004. — 19 с.

9. Пов’якель Н. І. Саморегуляція професійного мислення в системі фахової підготовки практичних психологів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 „Педагогічна та вікова психологія” / Н. І. Пов’якель. — К., 2004. — 40 с.

10. Мартинюк І. А. Розвиток професійно важливих якостей у майбутніх психологів для роботи в початковій школі: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Мартинюк Ірина Анатоліївна. — К., 2004. — 205 с.

11. Осьодло В. І. Психодіагностика та корекція функціональних станів операторів у динаміці професійної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.03 „Психологія праці, інженерна психологія” / В. І. Осьодло. — К., 2001. — 19 с.

12. Крупський О. П. Взаємозв’язок між ефективністю мнемічних процесів та індивідуально-психологічними особливостями оператора : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.01 „Загальна психологія, історія психології” / О. П. Крупський. — К., 2003. — 18 с.

13. Авершин А. О. Діагностика професійної придатності операторів підземних шахтних електросистем : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.03 „Психологія праці, інженерна психологія” / А. О. Авершин. — Х., 2005. — 19 с.

14. Беженар Г. Д. Психолого-педагогічні умови розвитку професійної компетентності керівника навчального закладу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 „Педагогічна та вікова психологія” / Г. Д. Беженар. — Хмельницький, 2009. — 16 с.

15. Бондарчук О. І. Соціально-психологічні основи особистісного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів у професійній діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.05 „Соціальна психологія, психологія соціальної роботи” / О. І. Бондарчук. — К., 2008. — 34 с.

16. Брюховецька О. В. Психологічні умови підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до управлінського спілкування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 „Педагогічна та вікова психологія” / О. В. Брюховецька. — К., 2007. — 21 с.

17. Галімов Ю. А. Психологічне прогнозування надійності діяльності офіцерів оперативно-розшукових підрозділів Державної прикордонної служби України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.09 „Психологія діяльності в особливих умовах” / Ю. А. Галімов. — Хмельницький, 2004. — 18 с.

18. Махлай О. М. Психологічні умови розвитку пізнавальної сфери офіцерів оперативно-розшукових підрозділів Державної прикордонної служби України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.09 „Психологія діяльності в особливих умовах” / О. М. Махлай. — Хмельницький, 2007. — 20 с.

19. Філіппов С. О. Психологічні особливості професійної діяльності офіцерів-оперативників державної прикордонної служби України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.09 „Психологія діяльності в особливих умовах” / С. О. Філіппов. — Хмельницький, 2004. — 17 с.

20. Ковалев О.Г. Теоретические и прикладные проблемы применения психологических знаний в оперативной работе: Монография. - Рязань: Академия права и управления Минюста России, 2001. - 212 с.

ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО МІЖНАРОДНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

УДК: 371.315.:811.111

Матвєєва К. С.

В статті проаналізовано навчально-методичне забезпечення підготовки майбутніх фахівців економічного профілю до міжнародної професійної діяльності засобами англійської мови, а також особливості інтеграції професійного змісту і власне вмій та навичок міжнародної професійної діяльності під час професійної підготовки.

Ключові слова: *підготовка студентів економічних спеціальностей, міжнародна професійна діяльність економістів, навчально-методичне забезпечення.*

В статье проанализировано учебно-методическое обеспечение подготовки будущих специалистов экономического профиля к международной профессиональной деятельности средствами английского языка, а также особенности интеграции профессионального содержания с умениями и навыками международной профессиональной деятельности во время профессиональной подготовки.

Ключевые слова: *подготовка студентов экономических специальностей, международная профессиональная деятельность экономистов, средства иностранного языка, учебно-методическое обеспечение.*

The article analyses educational means of professional preparation of specialists in economics to international economic activities by means of the English language. And also some peculiarities of integration of professional content and international economic activities skills as a part of professional preparation.

Keywords: *professional preparation of students of economic faculties, international economic activities, facilities of foreign language, educational means.*

У результаті інтенсивного розвитку економічних і політичних зв'язків України зі світовою спільнотою, англійська мова знаходиться у стадії інтенсивного розвитку, що безперечно впливає на зростання попиту на якісні навчальні матеріали та програми для майбутніх фахівців економічного профілю.